Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Fırat University Journal of Social Science
Cilt: 26, Sayı: 1, Sayfa: 93-105, ELAZIĞ-2016

İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI VE NEDENLERİNE İLİŞKİN YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ*

Administrators' and Teachers' Views on Causes of Student Misbehaviours

Necmi GÖKYER ** **Bircan DOĞAN*****

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ilkokul, orta okul ve değişik türdeki liselerde istenmeyen öğrenci davranışlarını ve nedenlerine ilişkin yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemektir. Yönetici ve öğretmen görüşlerini elde etmek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen istenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin standart açık uçlu sorular kullanılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve görüşme yaklaşımlarından da standart açık uçlu görüşme tarzı kullanılmıştır. 2014 yılı bahar döneminde Elazığ İlindeki ilkokul, ortaokul ve değişik türdeki liselerde görev yapan 39 yönetici ve 192 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmada amaçlı/ölçüt örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi kullanılmıştır. Yönetici ve öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini; *öğrencilerin ailelerinin eğitim ve gelir düzeylerinin düşük olmasına, ailelerin ilgisiz olmasına, yanlış yönlendirmelere*; *anne ve babanın ayrı olmasına, aile içi sorunlara, sevgi yetersizliğine, disiplinsizliğe, huzursuzluğa ve iletişimsizliğe*; *yetiştiği çevreye, arkadaş ortamına, baskı veya şiddet görmeye; medya organlarındaki olumsuz davranış örneklerine, mafya özentisi TV filmlerine, internet, cep telefonu, alkol ve uyuşturucu kullanımına bağlamaktadırlar.*

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen öğrenci davranışları, akademik yaşantı, okul kuralları

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the opinions of primary and, secondary school administrators and teachers regarding undesirable student behaviors and causes. In order to obtain the views of teachers and administrators, standard open-ended questionaires about the causes undesirable student behaviors was used. Qualitative research methods and interviewing approach were used to identify opinions of adminstrators and teachers. During the spring of 2014 in Elazig Province primary school, secondary school and it reached 39 administrators and 192 teachers working in high schools in different species. The maximum diversity of criteria for sampling or sample type was used in the study. According to school administrators and teachers, causes of undesirable student behavior are; parents of students of education and the low-income families to be irrelevant, to mislead; mothers and fathers to be separate, to family problems, lack of love, lack of discipline, restlessness and a lack of communication; environment he grew up in, my friend environment, the oppression and violence, examples of negative behavior in the media, mafia wannabe TV movies, the ınternet, cell phones and alcohol and drug use.

Key Words: Unwanted student behaviors, academic life, school rules

1. GİRİŞ

Sistemin dönümcül öğelerinden birisi de düzendir. Düzen sistemin işleyişine belirlilik, kararlılık kazandırır, yönlendirir, belirsizliğin yarattığı rastlantısallığı, bilinmeyenin verdiği rahatsızlığı önler (Başar, 2008:113). Sınıf düzeni, öğretmenin becerilerine ve ona verilen desteğe de bağlıdır (Craig, 1989:174; Başar, 2008:116). Bu destek okul yönetiminden, meslektaşlarından, öğrencilerden gelmeli, okul düzeni ile sınıf düzeni arasında uyum olmalıdır (Doyle, 1986:424; Başar, 2008:116). Sınıf yönetiminin özünde öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olacak düzenli ve güvenli bir sınıf ortamının oluşturulması yatar (Çalık, 2009). Sosyal olayların yaşandığı süreçte

---

* Bu çalışma 20-22 Mayıs 2015 tarihinde İzmir'de düzenlenen 7. Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi ABD., ELAZIĞ Mail: ngokyer@firat.edu.tr

*** Milli Eğitim Bakanlığı, Ekinözü İlkokulu Öğretmeni ELAZI, Mail: bircanazan@gmail.com

olumlu ya da olumsuz olarak tanımlanabilecek çeşitli durumlar yaşanır. Bazı davranışlar onay görürken, bazı davranışlar da reddedilir (Cemaloğlu, 2007).

İstenmeyen öğrenci davranışı, sınıfta öğrencinin kendisinin ve arkadaşlarının; öğrenmesini, güvenliğini ve sosyalleşmesini engelleyen, sınıfın ve arkadaşlarının eşyalarına zarar veren, sınıfta olumlu bir öğrenme ikliminin sürdürülmesini kısıtlayan ve öğretmenlerin moralini bozan, sınıfta iletişimi bozarak zihinsel, duygusal ve fizyolojik değişmelere neden olan psikolojik gerilim durumudur.

Sınıf; geçmiş yaşantıları, değer yargıları, kültürleri, ilgileri, yetenekleri ve zeka düzeyleri bakımından farklı özelliklere sahip öğrencilerden meydana gelen bir toplumsal gruptur. Sınıfta yer alan öğrencilerin gereksinimleri, beklentileri, öncelikleri, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme hızları, öğrenme biçimleri, çalışma alışkanlıkları, tutumları, duyguları farklılık gösterir (Öztürk; 2002: 156; Sarıtaş, 2006:169). Farklılıklar kendini sınıfta değişik öğrenci davranışları biçiminde gösterir. Farklılıklar, bazı durumlarda sınıfın havasına hoş bir renk, güzel bir anı katarken bazı durumlarda ise sınıfın psikolojik, toplumsal ve duygusal yapısına zarar verebilmektedir. İşte bu tür davranışlar istenmeyen davranışlar olarak nitelendirilmektedir (Tertemiz: 2000: 54; Sarıtaş, 2006:169). İstenmeyen davranış Galloway, Ball ve Seyd (1982)'e göre, öğrencinin davranışının algılanmasına vurgu yaparak istenmeyen davranışı, "öğretmen tarafından problemli, uygun olmayan ve rahatsız edici görülen davranış" şeklinde tanımlamışlardır (Ünal, 2011:257).

Burden (1995), istenmeyen davranışı, "öğrencinin belirli bir zamanda akademik eylemleri tehdit eden ve sınıf etkinliklerinin akışını olumsuz etkileyen her türlü öğrenci davranışı" olarak tanımlamıştır. Başar (2008)'a göre de, "okulda eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranış", istenmeyen davranış olarak adlandırılır. Bunların olumsuz etkileri derece derece olur. İstenmeyen davranışlardan bazıları, en büyük etkisini davranışı yapan üzerinde gösterir; ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, dersi ve sınıfın tümünü olumsuz etkiler. Sınıftaki istenmeyen davranışlar; sınıf düzenini ve eylemlerini bozar, amaçlara ulaşmayı engeller ve özellikle zaman kaynağının kötü kullanımına neden olur (Başar, 2008:117). İstenmeyen (olumsuz) öğrenci davranışları, sınıf ortamında eğitsel amaçların gerçekleştirilmesinde engel olarak karşımıza çıkan ve sınıf üyelerini de etkileyen her türlü davranışı kapsamaktadır (Akçadağ, 2007). Martin ve Pear (1992)'a göre istenmeyen davranış, öğretmenin beklentileri ile öğrencilerin davranışları arasındaki farktır. Örneğin, öğretmenler öğrencilerin derse karşı ilgi ve dikkat göstermelerini beklerken, öğrenciler uyumak isteyebilirler (Sadık, 2008: 47).

Okul içinden ya da dışından kaynaklanan bazı sorunlar okulun ve sınıfın davranış düzeninin sürdürülmesini engelleyebilmektedir. Bunlardan biri de öğrencilerin davranış sorunlarıdır. Öğrenci başarısı ve okul etkililiği üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle, son yıllarda, öğrencilerin davranış sorunları yöneticilerin, öğretmenlerin, ana babaların ve hatta öğrencilerin temel ilgi ve kaygı odağı haline gelmiştir (Jones ve Jones,1998; Stage ve Quiroz,1997; Rose ve Gallup, 2006). Okul ve sınıf söz konusu olduğunda "yanlış davranış" okul ve sınıf ortamlarına ve düzenlerine uygun olamayan davranıştır (Charles,1996). Lawrence ve Steed'e göre (1984) sınıfta, bahçede ve koridorda meydana gelen ve fiziksel saldırılara kadar varan istenmeyen öğrenci davranışları, öğretme ve öğrenme sürecini ve okulun normal işleyişini ciddi biçimde aksatan davranışlardır. Okul ve sınıf düzenini bozan ve bu ortamlara uygun olmayan "yanlış" davranışlar istenmeyen öğrenci davranışları olarak adlandırılmaktadır. İstenmeyen davranışlar, okulda ya da sınıfta öğrenme-öğretme etkinliklerini kesintiye uğratan, engelleyen, öğrencinin kendi öğrenmesini ve başkalarının öğrenmesini engelleyen, fiziksel ve psikolojik olarak rahatsızlık yaratan ve mala-mülke zarar veren davranışları kapsar (Levin ve Nolan,1996; Bugaz ve Ekinci, 2006:4).

Sınıfta istenmeyen davranışların nedenleri şunlardır; sınıfın fiziksel özelliklerinin yetersizliği, öğrencilere sorumluluk verme biçimi, öğretmenin sınıf yönetim becerisi, öğrenciden kaynaklanan nedenler, öğretim etkinliklerinin öğrencilerinin ihtiyaç ve ilgilerine uygun olmaması, öğretim etkinliklerinin planlanmaması, sınıfta sorunlu özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin bulunması, öğrencilerin gelişim özelliklerine bağlı değişikliklerden oluşan sorunlar, öğrencilerin birbirleriyle

ilişkisidir (Korkmaz, 2002:176; Durukan, Öztürk, 2005:172; Ada, Ünal, 2000:161; Akçadağ, 2009: 281; Ataman, 2005:191; Çetin, 2013:256).

Öğrenci davranışlarını etkileyen çok fazla faktör vardır. Yiğit (2004, 155) bu faktörleri sınıf içi ve sınıf dışı etkenler olarak sınıflandırmaktadır. Sınıf dışı etmenler çevre ve özellikleri, okuldaki bireyler arasındaki uyumsuzluk ve geçimsizlik, akademik başarısızlık, okuldaki sıra dışı öğrencilerin çokluğu, öğrenciler için öğrenme fırsatlarının eşit olmayışı, öğretmenin sosyal ve akademik deneyimi olarak sıralanmaktadır. Öğrenme ortamı etkileri ise, öğrenme ortamının sağlıksız olması, sınıfta öğrencileri olumsuz davranışlara yönlendirebilecek öğrenci varlığı, öğretmenlerle ilgili öğrencilerde egemen olan yanlış inançlar. Öğretmenin öğrencinin tepkisini çekecek türden davranışları sıklıkla sergilemesi şeklinde sıralamaktadır (Korkmaz, Korkmaz ve Özkaya;2009:121).

Alan taraması sonucunda bu konu ile ilgili bir çok araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Ancak bu çalışma, nitel türde olmasının yanısıra, Siyez (2009) tarafından yapılan araştırmada kullanılan sınıflama temel alınarak ve farklı ve kapsamlı bir şekilde istenmeyen öğrenci davranışları ele alınmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada değişik tür ve kademelerdeki okullarda istenmeyen öğrenci davranışları ve bunların nedenleri, yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşleri açısından ele alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkokul, orta okul ve değişik türdeki liselerde istenmeyen öğrenci davranışlarına ve nedenlerine ilişkin yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemektir.

Araştırma Soruları

Değişik tür ve kademedeki okullarda istenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Akademik yaşantı (dersle ilgili) ile ilgili olumsuz davranışlar nelerdir?
2. Arkadaşlarına yönelik olumsuz davranışlar nelerdir?
3. Öğretmenlerine yönelik olumsuz davranışlar nelerdir?
4. Okul kuralları ile ilgili olumsuz davranışlar nelerdir?
5. Kendisi ile ilgili olumsuz davranışlar nelerdir?
6. Yaşadıkları çevreye yönelik olumsuz davranışlar (sınıf eşyalarına zarar verme gibi) nelerdir?
7. İstenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri neler olabilir?

2. YÖNTEM

Yönetici ve öğretmen görüşlerini elde etmek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen istenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin standart açık uçlu sorular kullanılmıştır. Bu yaklaşım, "dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur. Bu yaklaşım, bazı insanlardan daha yoğun ve çok, bazı insanlardan ise daha az sistematik ve yüzeysel bilgi edinilmesine yol açabilecek olan "görüşmeci yanlılığını veya öznelliğini" azaltır (Patton, 1987: 112; Yıldırım ve Şimşek, 2011:123).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreninden 2014 yılı bahar döneminde Elazığ İlindeki ilkokul, ortaokul ve değişik türdeki liselerde görev yapan 39 yönetici ve 192 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve görüşme yaklaşımlarından da standart açık uçlu görüşme tarzı kullanılmıştır. Araştırmada amaçlı/ölçüt örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi kullanılmıştır. Buradaki amaç, göreli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemde çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Bu örnekleme yönteminde araştırmacı seçtiği problemle ilgili durumlar arasında

çeşitlilik kaynaklarını olabildiğince ayrıntılı olarak belirlemeli ve bunlar arasında hangi çeşitlilik alanlarını örneklemine yansıtacağına karar vermelidir. Örneğin okullar ele alındığında, kent/kırsal ayrımı, okullar arasındaki sosyoekonomik farklılıklar, devlet ve özel okul statüsü bu çeşitliliğin sağlanmasında dikkate alınacak boyutlar olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:109). Bu araştırmada okullar arasındaki sosyoekonomik farklılıklar dikkate alınmıştır.

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliği

Nitel araştırmada iç geçerliği (inandırıcılık) sağlamak için uzman incelemesi ve katılımcı teyidi, dış geçerliği (genelleme, aktarılabilirlik) sağlamak için amaçlı betimleme ve amaçlı örnekleme; iç güvenirlik (tutarlık) için tutarlık incelemesi, dış güvenirlik (teyit edilebilirlik) sağlamak için ise, teyit incelemesi yöntemleri kullanılmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011:265-272). Araştırma bulgularının geçerliğini güçlendirmek amacıyla, bulgular yorumlanırken katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre, betimsel türden bir analizin kullanıldığı bir araştırmada görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlardan yola çıkarak sonuçları açıklamak geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır. Çeşitleme stratejisi doğrultusunda araştırma bulgularında farklı görüşler tüm yönleriyle verilmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yönteminde iç güvenirlik için "gözleme bağlı güvenirlik" yaklaşımı, aynı zaman diliminde birden fazla araştırmacının bir olgu ya da olayı aynı biçimde ölçmesi anlamına gelmektedir. Dış güvenirlik için ise, araştırmanın katılımcılarının açık bir biçimde tanımlanması, veri toplama ve analiz süreçlerinin detaylı olarak anlatılması gibi önlemler alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada, öğretmenlere demografik özelliklerini belirlemek amacıyla altı soru, konu ile ilgili olarak ta yapılandırılmamış yedi soru sorularak ilkokul, orta okul ve değişik türdeki liselerde istenmeyen öğrenci davranışlarını ve nedenlerine ilişkin yöneticilerin ve öğretmenlerin yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin konuya ilişkin görüşleri, yazılı olarak alındığı için, verilerin analizinde nitel araştırma tekniği olan "içerik analizi" yöntemi ve nitel verilerin sayısallaştırılması tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde veriler, daha derin bir işleme tabi tutulur, kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:227). Sözlü ve yazılı materyallerin sistemli bir analizi olan içerik analizi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi-sayısallaştırılması süreci olarak tanımlanabilir (Balcı, 2009:189). Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: (1) Verilerin kodlanması: Bu aşamada araştırmacı, elde ettiği bilgileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışır. (2) Temaların bulunması: Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilir ve incelenir. Kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılır. (3) Kodların ve temaların düzenlenmesi: Verilerin, okuyucunun anlayabileceği bir dille tanımlanması, açıklanması ve sunulması önemlidir. (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması: Araştırmacı, bu son aşamada, topladığı verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, neden-sonuç ilişkileri kurmak, bulgulardan bir takım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapmak zorundadır (Yıldırım & Şimşek, 2011:228).

Araştırma soruları doğrultusunda belirlenen temalar kapsamında, görüşmelerden elde edilen verilerin kavramsal kodlamaları yapılmıştır. Temalar görüşmeler yapılmadan önce, görüşme soruları temel alınarak belirlenmiştir. Kavramsal kodlamalar ise, tamamen verilerden çıkarılan kavramlara göre gerçekleştirilmiştir. Yapılan kodlamalarda temel analiz birimi olarak cümleler ele alınmıştır. İçerik analizi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Katılımcıların görüşleri araştırmanın amacına cevap verecek şekilde gruplandırılarak yorumlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinin yorumlanmasında yüzde kullanılmıştır. Katılımcıların, cinsiyete, eğitim seviyesine, unvanlarına (okul/kurum), mezun oldukları branşlara ve görev yaptıkları okul türü değişkenlerine göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo1. Katılımcıların, cinsiyete, eğitim seviyesine, unvanlarına, mesleki kıdeme, mezun oldukları branşlara ve görev yaptıkları okul türü değişkenlerine göre dağılımları (n=231)

Değişkenler		*N*	*%*
Cinsiyet	*Kadın*	*90*	*39,0*
	Erkek	*141*	*61,0*
Eğitim Seviyesi	*Önlisans/Eğt. Enstitüsü*	*10*	*4,3*
	Lisans	*193*	*83,5*
	Lisans Üstü	*28*	*12,2*
Unvanınız	*Müdür*	*17*	*7,4*
	Müdür yardımcısı	*22*	*9,5*
	Öğretmen	*192*	*83,1*
Mesleki kıdem	*1-5 yıl*	*69*	*29,9*
	6-10 yıl	*37*	*16,0*
	11-15 yıl	*48*	*20,8*
	16-20 yı	*39*	*16,9*
	21 yıl ve üstü	*38*	*16,4*
Branş	*Sosyal bilimler*	*93*	*40,3*
	Fen bilimleri	*46*	*19,9*
	Yetenek dersleri	*20*	*8,7*
	Sınıf Öğretmeni	*72*	*31,1*
Görev yaptıkları okul türü	*İlkokul*	*75*	*32,5*
	Ortaokul	*42*	*18,2*
	Çok Programlı Lise	*14*	*6,1*
	Anadolu Lis.	*79*	*34,1*
	And. Tek. ve End. Mes.	*21*	*9,1*
Toplam		*231*	*100,0*

Tablo 1'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %61'i erkektir. %83,5'i lisans mezunudur. %29,9'unun mesleki kıdemi 1-5 yıllar arasındadır. %40,3'ü Sosyal bilimler branşındadır. Öğretmenlerin 34,2'si Anadolu lisesinde, %32,5'i ilkokulda görev yapmaktadır.

3. BULGULAR

İlkokul, orta okul ve değişik türdeki liselerde istenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerini almak için sorulan alt sorular ve bulgular aşağıda verilmiştir:

Tema 1: Akademik yaşantı (dersle ilgili) ile ilgili olumsuz davranışlar nelerdir?

Tablo 2. Akademik yaşantı (dersle ilgili) ile ilgili olumsuz davranışlara İlişkin Tema, kod ve Frekans Dağılımı

Akademik yaşantı (dersle ilgili) ile ilgili olumsuz davranışlar	***f***
Derse karşı ilgisizlik, derste işlenen konuya dikkatini toplayamamak, dinlememek, motivasyon eksikliği, derste farklı şeylerle ilgilenmek	*72*
Derse hazırlıksız gelmek, düzenli ders çalışmamak, konu tekrarı yapmamak	*47*
Ailenin destek olmaması/ilgisizliği/bilinçsizliği	*17*
Ders veya görev ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmemek, ödevlerini zamanında yapmamak	*21*
Disiplin problemleri; öğretmenleri dinlememe/sevmeme, derste izinsiz konuşma, derse geç gelme, sınıfta dolaşma, ders araçlarına zarar verme, şikayet etme, iletişim kuramama, dersi engelleme, ayakta gezinme, konu dışı soru sorma	*41*
Ders araç gereçlerini/ materyallerini/kitaplarını unutma veya eksik getirme	*22*
Yöneticilerden destek görülmemesi	*1*
Beklentilerinin düşük olması	*5*
Soru sorulduğunda sorunun cevabını bildiği halde soruya cevap vermemesi,	*2*
Ders ortamının/bazı araçların/mekanların yetersiz olması	*5*
Ders çalışma yöntemlerini bilmeme/düzenli, planlı çalışmama,	*6*
Teknoloji bağımlılığı, internet, cep tlf. düşkünlüğü	*7*

Tablo 2'de de görüldüğü gibi, yönetici ve öğretmenlerden 72'si, öğrencilerin akademik yaşantı ile ilgili olarak; *derse karşı ilgisizlik, derste işlenen konuya dikkatini toplamamak, dinlememek,, motivasyon eksikliği, derste farklı şeylerle ilgilenmek*; 47'si, *derse hazırlıksız gelmek, düzenli ders çalışmamak, konu tekrarı yapmamak;* 41'i, disiplin problemleri; *öğretmenleri*

dinlememek/sevmemek, derste izinsiz konuşmak, derse geç gelmek, sınıfta dolaşmak, ders araçlarına zarar vermek, şikayet etmek, iletişim kuramamak, dersi engellemek, ayakta gezinmek, konu dışı soru sormak; 22'si, ders araç gereçlerini/ materyallerini/kitaplarını unutmak veya eksik getirmek; 21'i ise, *ders veya görev ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmemek, ödevlerini zamanında yapmamak* şeklinde olumsuz davranışlarda bulunduklarını ifade etmektedirler.

Tema 3: Öğretmenlerine yönelik olumsuz davranışlar nelerdir?

Tablo 4. Öğretmenlerine yönelik olumsuz davranışlara İlişkin Tema, kod ve Frekans Dağılımı

Öğretmenlerine yönelik olumsuz davranışlar	***f***
Dik başlı/kaba/saygısız davranma/söz dinlememe/sözünü kesme	*54*
Öğretmenlerinin sorularına ukala cevaplar verme, saygısız davranma	*15*
Öğretmenin derste anlattıklarını dinlememe, derse hazırlıksız gelmek/ödevlerini yapmamak	*35*
Bayan öğretmenlere saygısızlık yapmak	*13*
Öğretmeni ile dalga geçme, açığını yakalamaya çalışmak	*3*
Öğretmenin ders anlatmasını yetersiz bulması, sınıfa hakim olamaması, tecrübesizliği, plansızlığı, mesleki bıkkınlığı, öğrenciye yaklaşımı, nöbetini yapmaması, derslere geç girmeyi alışkanlık hale getirmesi	*23*
Yalan söylemesi	*7*
Öğretmeni sevmeme/değer vermeme/sınıfta yokmuş gibi davranma	*9*
Sınıfta kalmanın zorlaşmasını olumsuz şekilde kullanma	*1*

Tablo 4'te görüldüğü gibi, yönetici ve öğretmenlerden 54'ü öğrencilerin öğretmenlerine, *dik başlı/kaba/ saygısız davrandıklarını/söz dinlemediklerini /sözünü kestiklerini*; 35'i *öğretmenlerinin derste anlattıklarını dinlemediklerini, derse hazırlıksız geldiklerini/ödevlerini yapmadıklarını*; 23'ü öğretmenlerini *tecrübesiz, plansız bulmaları nedeniyle ders anlatmalarını yetersiz bulduklarını, mesleki bıkkınlık içinde oldukları için öğrenciye yaklaşımlarının ve sınıfa hakimiyetlerinin iyi olmadığını, nöbetlerini yapmadıklarını, derslere geç girmeyi alışkanlık hale getirdiklerini*; 15'i *öğretmenlerinin sorularına ukala cevaplar verdiklerini ve saygısız davrandıklarını*; 13'ü *bayan öğretmenlere saygısızlık yaptıklarını* ifade etmektedirler.

Sınıf içerisinde öğrencileri ile etkileşime geçerek, olayları öğrencilerin bakış açısından değerlendirebilen, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları esas alabilen, öğrencilerden gelen yeni fikirlere açık olan ve sınıf içerisinde esnek davranabilen öğretmenlerin, öğrencilerinin sınıf içerisindeki olumlu davranışları arttığı gibi öğrencilerin öğrenmeye olan istekleri de artış göstermektedir. (Pattie, 2000). Benzer şekilde destekleyici öğretmen tutumlarının, okuldan kaçma, davranış problemleri ve akademik başarısızlık gibi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesinde etkili bir faktör olduğu yönünde araştırma bulguları bulunmaktadır (Hamilton ve Howes, 1992; Pianta, Steinberg ve Rollins, 1995). Martin, Linfoot ve Stephenson (1999) istenmedik davranışlardan birin öğretmenin yönergelerine uymamak olarak ifade etmektedir. Öğretmenler, sosyo-ekonomik düzey, medya, sınıf mevcudu ve ailenin özellikleri gibi nedenleri istenmeyen davranışların ana nedenleri olarak görmektedirler (Altınel, 2006:4). Özer (2009:108), öğretmenlerin en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında *"sınıfta dikkat çekmek, izin almadan konuşmak ve yüksek sesle konuşmak, kavga etmek, arkadaşının üzerine yürümek, küfürlü konuşmak, sürekli gülme"* nin yer aldığını tespit etmiştir. Korkankorkmaz (2007: 72), İlk ve orta öğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırmada; en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının *"arkadaşını şikâyet etme, dersin akışını bozma ve izinsiz konuşma"* olduğunu tespit etmiştir. Tolunay (2008: 122), araştırmasında öğretmenlerin sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar arasında *"söz almadan konuşmak, gürültü çıkarmak, derse ilgisiz kalmak, ödevlerini yapmamak, lakap takmak, kaba ve küfürlü konuşmak"* olduğunu tespit etmiştir. Keskin (2009: 95) tarafından yapılan çalışmada; *"dersin dikkatini bozma, dikkat çekmek, arkadaşını şikayet etmek"* davranışlarının daha çok olduğu, hırsızlığın ise hemen hemen hiç olmadığı saptanmıştır. Elban (2009: 87), yaptığı araştırmada, ilköğretim 1. kademe öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının *"izinsiz konuşmak, yalan söylemek, şikayet etmek, küfür ve kavga etmek"*. 2. kademe öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının ise *"dersi dinlememek, derse hazırlıksız gelmek ve kavga*

etmek" olduğunu bildirmiştir. Çankaya (2011:314) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre de, en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının *"öğrenciler arası kavgalar, derse ilgisizlik, öğretmene saygısızlık, kopya çekmek, sınıf içerisinde gruplaşma, dersin akışını bozmak ve öğrencinin sorumluluk üstlenmekten kaçması"* olduğu öğretmen görüşleri çerçevesinde tespit edilmiştir. Özdemir (2004) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, istenmeyen öğrenci davranışlarından bazıları okula ve öğretmene karşı olumsuz bir anlayışa sahip olmak olarak belirlenmiştir (Özdemir, 2004: 269). (Türnüklü ve Galton (2001) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, istenmeyen öğrenci davranışlarından bazıları öğretmen ve öğrencilere fiziksel saldırıda bulunma, öğretmene karşı koyma, öğretmene hakaret etme, aşağılama olarak tespit edilmiştir (Türnüklü, Galton; 2001:296).

Tema 4:.Okul kuralları ile ilgili olumsuz davranışlar nelerdir?

Tablo 5. Okul kuralları ile ilgili olumsuz davranışlara İlişkin Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Okul kuralları ile ilgili olumsuz davranışlar	***f***
Derse zamanında girmemek/geç kalmak-erken ayrılmak/izinsiz konuşmak	*62*
Okulda yerlere çöp atması, okul tuvaletlerini temiz bırakmamak, kirletmek	*26*
Kılık kıyafet kurallarına uymama/okul formasını giymeme	*41*
Devamsızlık yapma	*10*
Okul faaliyetlerine katılmamak	*1*
Okulda sigara içilmesi	*17*
Kamera ile uygunsuz çekim yapma	*1*
Kız öğrencilerin makyaj yapması/takı takması	*2*
Okula cep telefonu getirme/çakmak, bıçak getirme	*11*
Ders araçlarını getirmeme	*2*
Kopya çekme	*1*
Sınıfta ve koridorda koşuşturma	*11*
Derste sakız çiğneme/bir şeyler yiyip içme	*3*

Tablo 5'te görüldüğü gibi, okul kuralları ile ilgili olarak; yönetici ve öğretmenlerden 62'si öğrencilerin *derse zamanında girmediklerini, geç kaldıklarını, erken ayrıldıklarını*; 41'i *kılık kıyafet kurallarına uymadıklarını, okul formasını giymediklerini*, 26'sı *okulda yerlere çöp attıklarını, okul tuvaletlerini temiz bırakmadıklarını;* 17'si *okulda sigara içtiklerini; 11'i okula cep telefonu, çakmak, bıçak getirdiklerini* ifade etmektedirler. Okul ve sınıf kurallarının net olması, öğrencilerin davranışlarının kaydedilmesi, öğrencilere düzenli olarak geri bildirim verilmesi, öğrencilerin davranışsal amaçlar belirlemelerine yardımcı olunması, öğrencinin davranışları ile ilgili bilgilerin ailelerle paylaşılması ve bütün bu adımların belirli bir sistematik içerisinde yürütülmesi okullarda istenmeyen öğrenci davranışlarının azalmasını sağlamaktadır (Kavanagh, 2000). Martin, Linfoot ve Stephenson (1999) istenmedik davranışlardan birini sınıf kurallarına uymama olarak ifade etmektedir.

Tema 5: Öğrencilerin kendileri ile ilgili olumsuz davranışları nelerdir?

Tablo 6. Öğrencilerin kendileri ile ilgili olumsuz davranışlara İlişkin Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Kendisi ile ilgili olumsuz davranışlar	***f***
Kendi potansiyelini fark edememek	*9*
Kendine kesici aletlerle zarar vermek	*7*
Kişisel temizliğine önem vermemesi,	*9*
Kılık-kıyafetine özen göstermemesi	*6*
Sorumsuz olma/şımarık/düzensiz olma	*17*
Sigara/alkol içme/zararlı madde kullanma	*16*
Dersten kaçma	*3*
Yalan konuşma	*7*
Kendini değersiz görme/özgüven eksikliği/beklentinin olmaması	*49*
Ders çalışmama/dersi sevmeme/hazırlıksız gelme/dersi yapmama	*16*
Ders araç-gereçlerini getirmeme/düzenli kullanmama	*4*
Bilgisayar ve TV alışkanlığı	*2*
Sağlığına dikkat etmeme	*3*

Tablo 6'da görüldüğü gibi, öğrencilerin kendileri ile ilgili olarak; yönetici ve öğretmenlerden 49'u, öğrencilerin *kendilerini değersiz gördüklerini, özgüven eksikliğinin olduğunu ve beklentilerini düşük olduğunu;* 17'si *sorumsuz, şımarık, düzensiz olduklarını*; 16'sı *sigara/alkol içtiklerini, zararlı madde kullandıklarını;* 16'sı ders *çalışmadıklarını, dersi sevmediklerini, derse hazırlıksız geldiklerini, dersi yapmadıklarını, ifade etme*ktedirler. Cameron (1998) sınıf ortamında istenmedik davranışları 5 kategoride toplamış bunlardan birisi de kendine yönelik istenmedik davranışlardır (etkinliklere katılmamak vb.). Martin, Linfoot ve Stephenson (1999) istenmedik davranışları; isteklerinin hemen karşılanmasını istemek, diğerlerinin etkinliğini engellemek, dikkat süresinin kısa olması olarak ifade etmektedir. Öğrenciler sıkılma, arkadaşını model alma, dalga geçme, kızdırma, öğretmene tepki ve ailenin çocuğa ilgisizliği gibi nedenleri istenmeyen davranışların ana nedenleri olarak görmüşlerdir (Altınel, 2006:4). Okullarda en çok görülen istenmeyen davranışların başında gizli konuşma, uygunsuz hareketler, sınıf materyallerinin uygunsuz kullanımı, öğretmene karşı direnç, başkalarına ait olanı izinsiz alma, ders izlemeyi engelleme, söz almadan konuşmayı alışkanlık edinme, fısıltı çıkarma, dikkat dağıtma (Erdoğan, 2002: 92); başka işlerle ilgilenme, devamsızlık, kopya çekme, küfürlü konuşma (Baloğlu, 2001:137); derslere geç gelme, derse hazırlıksız gelme, arkadaşları na, kendisine zarar verme, derste uzun süre hayal kurma (Aydın, 199:138) olarak belirtilmiştir. Türnüklü ve Şahin'in (2002, 283-302) bu yönde yaptığı bir araştırmada II. kademe sınıflarında en sık karşılaşılan problemin küfür ve kavga olduğu sonucu çıkmıştır. Siyez (2009) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları arasında yer alan ilköğretim döneminde en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları arasında ders dinlememe, arkadaşları ile konuşma, arkadaşlarını şikayet etme, ders dışı şeylerle ilgilenme gibi davranışların yer aldığı görülmektedir (Siyez, 2009:68). Tony (2003) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları arasında öğrenciler sigara içme, kavga etme, argo konuşma, uyuşturucu kullanma vb. istenmeyen davranışlarda bulunmaktadırlar (Tony; 2003: 460).

Tema 6: Öğrencilerin yaşadıkları çevreye yönelik olumsuz davranışları (sınıf eşyalarına zarar verme gibi) nelerdir?

Tablo 7. Öğrencilerin yaşadıkları çevreye yönelik olumsuz davranışlarına İlişkin Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Yaşadıkları çevreye yönelik olumsuz davranışlar	***f***
Lavabolara, panoya zarar vermek, özensiz kullanmak, sınıfı, sıra ve masaları temiz kullanmaması, karalaması, çizmesi, duvarlara yazı yazma, sınıfa, bahçeye çöp atması, kapıyı ve duvarları tekmeleme, çarpma, kırma, pencere fitillerinin sökülmesi, sabunluklara zarar verme	*136*
Okul bahçesindeki bitkilere zarar verme	*1*
Okul ve sınıf eşyalarına, kapı kollarına, akıllı tahtaya, araç-gereçlere, harita, küp, defter ve kitaplara, çöp kovalarına vb araçlara zarar verme	*50*
gereksiz yere tebeşir kullanma	*6*
Boşa yanan lambayı kapatmamak, boşa akan suyu kapatmamak	*8*

Tablo 7'de görüldüğü gibi, öğrencilerin yaşadıkları çevreye yönelik olumsuz davranışları ile ilgili olarak; yönetici ve öğretmenlerden 136'sı, *lavabolara, panoya zarar verdiklerini, özensiz kullandıklarını, sınıfı, sıra ve masaları temiz kullanmadıklarını, karaladıklarını, çizdiklerini, duvarlara yazı yazdıklarını, sınıfa, bahçeye çöp attıklarını, kapıyı ve duvarları tekmelediklerini, çarptıklarını, kırdıklarını, pencere fitillerini söktüklerini*; 50'si *okul ve sınıf eşyalarına, kapı kollarına, akıllı tahtaya, araç-gereçlere, harita, küp, defter ve kitaplara, çöp kovalarına, sabunluklara vb araçlara zarar verdiklerini* ifade etmektedirler.

Tema 7: İstenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri neler olabilir?

Tablo 8. İstenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerine İlişkin Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

İstenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri	***f***
Öğrencinin ailesinin eğitim düzeyinin, gelirinin düşük olması, ailenin ilgisiz olması, yanlış yönlendirmeler	*68*
Öğrencinin zihinsel ve kişisel özellikleri (lider olma isteği, dikkat çekme isteği, öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği, içine kapanık olması, kıskanç olması) öğretmeni sevmeme	*13*
Disiplin kurallarının uygulanmayışı, beceriksiz okul yönetimi	*23*
Yetiştiği çevre, arkadaş ortamı, baskı veya şiddet görmesi	*37*
Medya organlarındaki olumsuz davranış örnekleri, mafya özentisi TV filmleri, internet, cep telefonu kullanımı, alkol, uyuşturucu kullanma	*34*
öğretmenin kişilik özellikleri, bilinçsiz davranışları, meslek bilgisinin yetersizliği, öğretmen yaklaşımları(kaba kuvvet, aşırı otorite, sahte otorite çabası, kötü söz, ilgisizliği, ayrımcılık yapması, tutarsızlıkları…)	*18*
okul-aile işbirliğinin yetersiz olması	*5*
Anne ve babanın ayrı olması, aile içi sorunlar, şiddet, sevgi yetersizliği, disiplinsizlik, huzursuzluk, iletişimsizlik	*42*
Amaçsız ve hedefsiz olmaları, bilinçsiz olmaları, dersi sevmemeleri	*12*
Velilerin öğretmeni değersiz görmeleri ve bunu öğrenciye yansıtmaları	*5*
Aldıkları eğitimin yetersiz oluşu	*3*
Rehberlik servisinin etkin olmaması	*3*
öğretmenin etkisizleştirilmesi	*8*

Tablo 8'de görüldüğü gibi, istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini; yönetici ve öğretmenlerden 68'i *öğrencinin ailesinin eğitim düzeyinin, gelirinin düşük olması, ailenin ilgisiz olması, yanlış yönlendirmeler*; 42'si *anne ve babanın ayrı olması, aile içi sorunlar, şiddet, sevgi yetersizliği, disiplinsizlik, huzursuzluk, iletişimsizlik*; 37'si *yetiştiği çevre, arkadaş ortamı, baskı veya şiddet görmesi; 34'ü medya organlarındaki olumsuz davranış örnekleri, mafya özentisi TV filmleri, internet, cep telefonu kullanımı, alkol, uyuşturucu kullanımı* olarak görmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları şunlardır:

1. Akademik yaşantı ile ilgili olarak, yönetici ve öğretmenler; öğrencilerin derse karşı ilgisiz olduklarını, derste işlenen konuya dikkatlerini toplayamadıklarını, dersi dinlemediklerini,, motivasyon eksikliği olduğunu, derste farklı şeylerle ilgilendiklerini, derse hazırlıksız geldiklerini, düzenli ders çalışmadıklarını, konu tekrarı yapmadıklarını, öğretmenleri dinlemediklerini /sevmediklerini, derste izinsiz konuştuklarını, derse geç geldiklerini, sınıfta dolaştıklarını, ders araçlarına zarar verdiklerini, şikayet ettiklerini, iletişim kuramadıklarını, dersi engelliklerini, ayakta gezindiklerini, konu dışı soru sorduklarını; ders araç gereçlerini/ materyallerini/kitaplarını unuttuklarını veya eksik getirdiklerini; ders veya görev ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmediklerini ve ödevlerini zamanında yapmadıklarını ifade etmektedirler.

2. Arkadaşlarına yönelik olarak, yönetici ve öğretmenler; öğrencilerin sözel şiddette bulunduklarını (küfürlü söz söyleme, argo konuşma, böbürlenme, şımarıklık, hakaret, dışlama, hakir görme, aşağılama, kötü söz, alay edilmesi); sözlerini kestiklerini, kaba ve saygısızca davrandıklarını; fiziksel şiddette bulunduklarını (arkadaşlarına vurma, dövme, kavga, saç çekme); arkadaşlarının dersi dinlemelerini engelliklerini, rahatsız ettiklerini ve konuştuklarını ifade etmektedirler.

3. Öğretmenlerine yönelik olarak, yönetici ve öğretmenler; öğrencilerin, dik başlı/kaba/ saygısız davrandıklarını, söz dinlemediklerini/sözlerini kestiklerini; öğretmenlerin derste anlattıklarını dinlemediklerini, derse hazırlıksız geldiklerini/ödevlerini yapmadıklarını; öğretmenlerini tecrübesiz, plansız bulmaları nedeniyle ders anlatmalarını yetersiz bulduklarını, mesleki bıkkınlık içinde oldukları için öğrenciye yaklaşımlarının ve sınıfa hakimiyetlerinin iyi olmadığını, nöbetlerini yapmadıklarını, derslere geç girmeyi alışkanlık hale getirdiklerini; öğretmenlerinin sorularına ukala cevaplar verdiklerini ve saygısız davrandıklarını; bayan öğretmenlere saygısızlık yaptıklarını ifade etmektedirler.

4. Okul kuralları ile ilgili olarak, yönetici ve öğretmenler öğrencilerin derse zamanında girmediklerini, geç kaldıklarını, erken ayrıldıklarını; kılık kıyafet kurallarına uymadıklarını, okul formasını giymediklerini, okulda yerlere çöp attıklarını, okul tuvaletlerini temiz bırakmadıklarını; okulda sigara içtiklerini; okula cep telefonu, çakmak, bıçak getirdiklerini ifade etmektedirler.

5. Yönetici ve öğretmenler, öğrencilerin kendileri ile ilgili olarak, kendilerini değersiz gördüklerini, özgüven eksikliğinin olduğunu ve beklentilerini düşük olduğunu; sorumsuz, şımarık, düzensiz olduklarını; sigara/alkol içtiklerini, zararlı madde kullandıklarını; ders çalışmadıklarını, dersi sevmediklerini, derse hazırlıksız geldiklerini, dersi yapmadıklarını, ifade etmektedirler.

6. Yönetici ve öğretmenler yaşadıkları çevreye yönelik olarak öğrencilerin; lavabolara, panoya zarar verdiklerini, özensiz kullandıklarını, sınıfı, sıra ve masaları temiz kullanmadıklarını, karaladıklarını, çizdiklerini, duvarlara yazı yazdıklarını, sınıfa, bahçeye çöp attıklarını, kapıyı ve duvarları tekmelediklerini, çarptıklarını, kırdıklarını, pencere fitillerini söktüklerini, okul ve sınıf eşyalarına, kapı kollarına, akıllı tahtaya, araç-gereçlere, harita, küp, defter ve kitaplara, çöp kovalarına, sabunluklara vb. araçlara zarar verdiklerini ifade etmektedirler.

7. Yönetici ve öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini; öğrencilerin ailelerinin eğitim ve gelir düzeylerinin düşük olmasına, ailelerin ilgisiz olmasına, yanlış yönlendirmelere; anne ve babanın ayrı olmasına, aile içi sorunlara, sevgi yetersizliğine disiplinsizliğe, huzursuzluğa ve iletişimsizliğe; yetiştiği çevreye, arkadaş ortamına, baskı veya şiddet görmeye; medya organlarındaki olumsuz davranış örneklerine, mafya özentisi TV filmlerine, internet, cep telefonu, alkol ve uyuşturucu kullanımına bağlamaktadırlar.

Korkmaz, Korkmaz ve Özkaya (2009) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, öğrencilerin istenmeyen davranışların nedenleri; aile içi problemler, televizyon ve diğer kitle iletişim araçlarında sergilenen şiddet olaylarının etkisi, ailelerin çocukların eğitimine olan ilgisizliği olarak belirlenmiştir. Yazar tarafından yapılan bu araştırmada da, istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri; ailelerin ilgisiz olması, yanlış yönlendirmeler, anne ve babanın ayrı olması, aile içi sorunlara medya organlarındaki olumsuz davranış örnekleri, mafya özentisi TV filmleri, internet, cep telefonu, alkol ve uyuşturucu kullanımı olarak belirlenmiştir. Sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Sağlam ve diğerleri (2008) çalışmalarında öğrencilerin en çok "derste parmak kaldırmadan veya söz istemeden konuşma", "verilen ödevleri yapmama veya yeterli özeni göstermeden yapma" ve "arkadaşlarını dinlememe/ sözünü kesme" davranışlarında bulunduğunu belirlemiştir. Yine benzer şekilde Akkök ve diğerleri (1995) ile Türnüklü ve Galton (2001) "gürültü yapma/bağırma" ve "izinsiz konuşma" davranışlarını Türkiye'deki okullarda en sık karşılaşılan problemler olarak tespit etmişlerdir. Yazar tarafından yapılan bu araştırmada da, istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri ile yukarıda belirtilen araştırma sonuçları arasında benzerlikler bulunmaktadır. Erol, Özaydın ve Koç (2010) tarafından yapılan araştırmada, sınıfta yaşanan olaylara öğretmenlerin genellikle olumsuz tepkiler verdikleri görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin sınıf ortamında çıkan problemlere karşı etkili olamadıklarını göstermektedir. Yazar tarafından yapılan bu araştırmada da, öğrenciler öğretmenlerini tecrübesiz, plansız bulmaları nedeniyle ders anlatmalarını yetersiz bulduklarını, mesleki bıkkınlık içinde olduklarını, sınıfa hakimiyetlerinin iyi olmadığını ifade etmişlerdir. Akın'ın (2002) İstanbul'daki okullarda yaptığı bir çalışmasında da öğretmenlerin etkili sınıf yönetimi ve sınıfta uyum sağlama konusunda beceri eksiklikleri olduğu ortaya çıkmış ve öğretmenlerin disiplinsiz öğrencilere informal cezalar verdiği belirlenmiştir. Erol, Özaydın ve Koç (2010) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin meydana gelen olaylara çoğunlukla fiziksel ceza uygulayarak tepki gösterdikleri, sözlü hakarette bulundukları ve düşük not vererek cezalandırmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Çetin (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; Sınıf kurallarına uymama, küfürlü konuşma, derste izinsiz konuşma, çekingenlik, hiperaktivite ve dikkat eksikliği, şiddet içerikli televizyon programları izlenmesinden kaynaklanan sorunlar (tehdit etme) şeklindedir. Çapri, Balcı ve Çelikkaleli (2010) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; ilköğretim sınıf öğretmenleri sınıf içinde sıklıkla görülen istenmeyen öğrenci davranışlarından bir tanesinin "söz verilmeden konuşma" olduğunu, sık görülen diğer problem davranışların ise,

"yanındaki ve arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme", "derste amaçsızca gülme", "arkadaşlarının dikkatini dağıtacak biçimde kıpırdanıp durma" ve "derse bilinçli olarak geç gelme" olduğunu ifade etmişlerdir. İlköğretim branş öğretmenleri ise, sınıf içinde sıklıkla görülen istenmeyen öğrenci davranışlarından en yüksek ortalamaya sahip olanın "söz verilmeden konuşma" olduğunu ifade etmişlerdir. Yazar tarafından yapılan bu araştırmada da, yukarıda belirtilen araştırmaların sonuçlarını destekleyen bulgulara rastlanmıştır. Özkılınç Nezihoğlu ve Sabancı (2010) tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre, yöneticilerin sınıf ortamında en çok rahatsız olduğu öğrenci istenmeyen davranışları; dersle ilgilenmemek, sorumsuzluk, çevreye zarar verme, kaba davranışlar, arkadaşına zarar verme, sınıf araç gerecine zarar verme, toplumsal beklentilere uygun olmama, hak yeme, hazır bulunuşsuzluk ve dikkat çekme olarak sıralanmaktadır. Yazar tarafından yapılan bu araştırmada da, yönetici ve öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini; öğrencilerin ailelerinin eğitim ve gelir düzeylerinin düşük olmasına, ailelerin ilgisiz olmasına, yanlış yönlendirmelere, öğrencilerin kendilerini değersiz görmelerine, özgüven eksikliğine ve beklentilerini düşük olduğuna; sorumsuz, şımarık, düzensiz olduklarına; sigara/alkol içtiklerine, zararlı madde kullandıklarına; ders çalışmadıklarına, dersi sevmediklerine, derse hazırlıksız geldiklerine, dersi yapmadıklarına bağlamaktadırlar. Bu bulgularda farklılıklar olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgularına göre getirilebilecek öneriler şunlardır:

1. Okul yönetimlerinin; okul kurallarının açık ve net belirlenmesinde, öğrencilere benimsetilmesinde, tam, eşit ve nizami olarak uygulanmasında tutarlı ve istikrarlı olmaları, okul kurallarına uymayan öğrencilerin hak ettiği cezayı almaları konusunda titiz olmaları gerekmektedir.
2. Velilerin öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı kazanmaları konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.
3. Öğrencilerin arkadaş ortamı, medya organlarındaki olumsuz davranış örnekleri ve TV'deki dizilerin etkisi ve internetin bilinçsizce kullanımı sonucu, davranışlarının bozulduğu dikkate alınarak hem velilere hem de öğrencilere bu konularda rehberlik servisi tarafından bilgilendirme hizmeti verilebilir.
4. İstenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin ortak bir tutum oluşturmaları konusunda yönetimin ve öğretmenlerin görüş birliği ve destekleyici bir tutum içerisinde olmaları gerekir.
5. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması konusunda daha hassas davranılması gerekir.
6. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin güler yüzlü olmaları, öğrencilerle ilgilenmeleri, destekleyici ve cesaretlendirici tutum içerisinde olmaları, onların özsaygı, özgüven kazanmalarında ve sürdürmelerinde ve derslerden hatta okuldan soğumamalarında etkili olabilir.

5. KAYNAKÇA

Akçadağ, T. (2005). Sorun davranışların yönetimi. H. Kıran (Ed.), *Sınıf yönetimi* (ss.277-311). Ankara: Anı Yayıncılık.

Akın, G. (2002). *Ortaöğretim kurumlarında öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları ve baş etme yolları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi.

Akkök, F., Aşkar, P., & Sucuoğlu, B. (1995). Safe schools require the contributions of everybody: The picture in Turkey. *Thresholds in Education, 21*, 29-33.

Altınel, Z. (2006). Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Bakış Açılarından, İngilizce Yabancı Dil Sınıflarında Öğrenci İstenmeyen Davranışları. Çukurova Unıversity Institute Of Social Studies Department Of English Language Teaching. Yüksek Lisans Tezi.

Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler* (7. Baskı). Ankara:Pegem Akademi.

Burgaz, B. ve Ekinci, C. E. (2006) Lise Öğrencilerinin İstenmeyen Davranışları ve Nedenleri. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (The Scientific And Technical Research Council Of Turkey). Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu, H.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

Cemaloğlu, N. (2007). Disiplin İle İlgi Kavramlar, İlkeler ve Uygulamalar. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 8-24.

Çapri, B., Balcı, A. ve Çelikkaleli, Ö.(2010). İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, Aralık, ss.89-102.

Çalık, T. (2009). Sınıf yönetimi ile ilgili temel kavramlar. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetimi* (ss. 1-16). Ankara: Pegem Akademi.Elementary Education Online, 8(1), 119-128.

Çankaya, İ. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Bu Davranışlarla Başa Çıkma Yolları. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 6/2 Spring, P. 307-316, Turkey.*

Çetin, B. (2013). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 14, Sayı 1, Sayfa 255-269.

Elban, Leman (2009). İlköğretimdeki Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma ve Çözüm Bulma Durumlarının İncelenmesi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Erol, O. Özaydın, B. ve Koç, M. (2010). Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Olaylar, Öğretmen Tepkileri ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri: Unutulmayan Sınıf Anılarının Analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Cilt 16, Sayı 1, ss: 25-47.*

Hamilton, C. Ve Howes, C. E. (1992). Contextual constraints on the concordance of mother-child and teacher-child relationships. R. C. Pianta (Ed.), *Beyond the parent: The role of other adults in children's lives (New Directions for Child Development, Number 57* (ss. 41–60). San Francisco: Jossey-Bass.

Kavanagh, S. (2000). A total system of classroom management: consistent, flexible, practical and working. *Pastoral Care,* March, 17-21.

Keskin, Resul (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Korkankorkmaz, M. (2007). İlköğretim ve Ortaöğretim Basamağında Beden Eğitimi Derslerinde Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Süreçlerinde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Önlenmesinde Kullanılan Önlem ve Teknikler. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Korkmaz, N. H., Korkmaz, F. ve Özkaya, G. (2009). Elementary School Physical Education Teachers' Strategies Against Discipline Problems (Bursa Province Case). İlköğretim Online, 8(1), 119-128, 2009. [Online]: http://ilkogretim-online.org.tr

Martin, A., Linfoot, K. & Stephenson J. (1999). How teachers respond to concerns about misbehavior in their classroom. *Psychology in the Schools,* 36(4), 347–358.

Özdemir, İbrahim Etem. (2004). Sınıf Yönetimi. Editör: Ş. Şule Erçetin, M. Çağatay Özdemir. (Sınıf Ortamında İstenmeyen Davranışlar Bölümü), Ankara: Asil Yayın Dağıtım

Özer, G. (2009). Öğretmen Adaylarının Sınıf İçinde Gözlemledikleri İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etmede Kullanılabilecek Stratejilere İlişkin Görüşler, Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Özkılınç Nezihoğlu, G. ve Sabancı, A. (2010). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Bu Davranışlarla Başa Çıkma Yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* Sayı 28, ss. 41-53.

Pattie, L.F.Y.Y. (2000). Personal and social education and teacher development in Hong-Kong. *Pastoral Care*, June, 42-46.

Pianta, R. C., Steinberg, M. ve Rollins, K. (1995). The first two years of school: Teacher-child relationships and deflections in children's classroom adjustment. *Developmental Psychopathology*, 7, 295–312.

Sadık, F. (2008). Sınıf Yönetimi Teori ve Pratik Uygulamalar. (Editör: Yiğit, B.). Kriter Yayınevi (1. Baskı): İstanbul.

Sağlam, M., Adıgüzel, A., & Güngör, Ö. (2008). İlköğretim okullarında sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etme yaklaşımları. *International Conference on Educational Sciences*. Famagusta, North Cyprus.

Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen Adaylarının Değerlendirmelerine Göre Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Değiştirmek ve Düzeltmek Amacıyla Yararlanılan Stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* XIX (1), 167-187.

Siyez, D. M. (2009). Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Algıları ve Tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (1) 25. 67-80.*

Tolunay, Aycan (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karsılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Tony, Tam Shui Kee. Locus of Control, Attributional Style and Discipline Problems in Secondary School. Early Child Development and Care, 2003, Vol, 173(5), Pp. 455-466.

Türnüklü, A., & Galton, M. (2001). Students' misbehaviours in Turkish and English primary classrooms. *Educational Studies, 27*, 291-305.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.